

PETER VRLÍK – ŽIVÁ VODA LIPTOVA

ING. IVANA POLÁKOVÁ, PHD.

✉ ivanapolakovatarcal@gmail.com
Slovenská národná knižnica
www.snk.sk

February 26, 2024 marked the 60th birthday of writer, playwright and publicist Peter Vrlík, who is one of the leading experts of the history, personalities and ethnography of Liptov; in fact, much of his work is dedicated to stories and history of this region. One of his most famous books is *Rozprávky spod slovanskej lipy* (*Tales from Under the Slavic Linden*), which was recognised as one of the most beautiful Slovak books in 2013. In 2018, he was awarded the Liptovský Mikuláš Mayor's Award and in 2024 the Liptovský Mikuláš City Award for his long-term activity in the field of culture, and for spreading awareness and the good name of the city of Liptovský Mikuláš.

Keywords: personalities, Peter Vrlík, writers, historians, regional history, Liptov region, awards, anniversaries

Presne v deň svojich narodenín – 26. februára 2024 – nás privítala v priestoroch Domu Matice slovenskej (DMS) v Liptovskom Mikuláši neuveriteľne svojrázna osobnosť Liptova, vždy usmiaty spisovateľ, dramatik, publicista, ale aj amatérsky divadelný herec Peter Vrlík, pochádzajúci zo starého liptovského zemianskeho rodu. Muž mnohých kultúrnych aktivít, predovšetkým literárnych a divadelných, je autorom, respektíve spoluautorom desiatok čitateľsky úspešných publikácií, divadelných hier, hudobno-slovenských pásiem a kompozícií, štúdií a článkov.

Peter Vrlík (vľavo) pri príležitosti oslavy svojich 60. narodenín, 26. 2. 2024 Liptovský Mikuláš (Ivana Poláková)

Veľkého liptovského lokálpatriota a matičiara prišli pozdraviť nielen kolegovia a blízki z Liptova, ale aj priatelia z Martina. Laudácie predniesli riaditeľ členského ústredia v Martine **Martin Hajník** a riaditeľ DMS v Liptovskom Mikuláši **Marek Nemeč**. Vo svojich príhovoroch vyzdvihli matičné aktivity jubilanta, jeho ochotu vždy pomôcť, organizovať podujatia, ale spomenuli aj to, ako ich priviedol v mladom veku k matičnej práci. Oslávencovi slávnostne odovzdali zlatú medailu Matice slovenskej za dlhoročnú činnosť pri naplňaní programu našej najstaršej národnej a kultúrnej inštitúcie.

Ako sme sa dozvedeli od **Evy Štofčíkovej**, odbornej metodičky pre neprofesionálne divadlo, náš jubilant sa divadlu venuje od r. 1988. Účinkoval v Divadelnom súbore G. F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši, pod režijným vedením Emila Hižnaya. Stál pri zrode Divadla mladých v Okoličnom a následne Divadla mladých pri Dome kultúry v Liptovskom Mikuláši. Od r. 2004 ako organizačný vedúci Matičnej divadelnej ochotníckej scény (MADOS) pri DMS v Liptovskom Mikuláši stanovil hlavný cieľ práce, a to približovať významné osobnosti a udalosti v regióne Liptova a na Slovensku. Peter Vrlík, obratne sa pohybujúci nielen na bicykli v uliciach mesta, ale aj v najstaršej histórii Liptova, nezaváhal ani na chvíľku. Keďže dramatické hry, ktoré by pojednávali o životných osudoch našich roduverných významných Liptákov, nie sú k dispozícii ani v knižniciach, ani na pultoch kníhkupectiev, chopil sa pera sám. Napísal desiatky krátkych aj dlhších dramatických pásiem, napr. o osude revolučného básnika Janka Kráľa či romantického básnika z Liptovskej Sielnice Sama Bohdana Hroboňa alebo o hybskom lekárovi a osvetárovi Jonášovi Bohumilovi Guothovi, o Gašparovi Fejérpatakym-Belopotockom, o zbojniko-

vi Jánošíkovi a o ďalších dejateľoch (S. Chalupkovi, M. Rázusovi, A. Plávkovi a i.). Každá významná udalosť a osobnosť z Liptova sa vďaka Peťovi Vrlíkovi dostala do povedomia detí, mládeže aj dospelých na rôznych kultúrnych podujatiach. Niet obce na Liptove, v ktorej by Peter Vrlík so súborom MADOS neúčinkoval. Na Slovensku vo vyše 50 mestách a obciach mali možnosť vzhliaďnúť MADOS.

Peter Vrlík je nielen zanietým organizátorom, hercom, režisérom, ale aj autorom mnohých scenárov a divadelných hier. V rokoch 1988 – 2023 napísal 99 dramatických textov, ako režisér sa podpísal pod 51 réžií, odohral 102 postáv a účinkoval v 353 predstaveniach a ako moderátor či komentátor podujatí účinkoval v ďalších približne 400 predstaveniach. Prvé autorské predstavenie Petra Vrlíka z r. 1988 (v jeho réžii) bolo *Janko Búrlivák*. Momentálne posledné *Ako Vrbičania o Maticu prišli*, s ktorým získal Putovnú cenu na 7. ročníku Divadelného festivalu Ivana Stodolu v Liptovskom Mikuláši, je z r. 2023. A práve tento mladučký divadelný festival je tiež dielom či dieťaťom Petra Vrlíka. Ako sám hovorí: „Nie sú veľkí a malí herci, len veľké a malé roly...“.

V r. 2014 sa podieľal na oživotvorení Divadelného odboru MS, v ktorom pôsobí ako tajomník. Okrem MS je členom predsedníctva občianskych združení Živé námestie a Návraty k pokladom. Je funkcionárom v Zväze diabetikov Slovenska, Slovenskom zväze protifašistických bojovníkov (SZPB) a v občianskom združení Liptovské droby. Aktívne pôsobí aj v Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika.

Peter Vrlík taktiež patrí k popredným znalcom dejín, osobností a etnografie Liptova, ktoré sú témou jeho početných prác. K najznámejším patria knihy povestí, resp. publikácie z regionálnej histórie, ako

Z *liptovskej truhlice* (Vítek a Vrlík 2004), *Liptovský Mikuláš* (2004), *Povesti z Liptova* (2008), *Rozprávanie o Kriváni* (2008), *Jonáš Bohumil Guoth, lekár slovenskej duše* (Vrlík a Drabák 2009), *Divadelné návraty 1863 – 2013* (2013), *Rozprávky spod slovanskej lipy* (2013), *Veselý liptovský miestopis alebo Na čo sa Liptáci najviac hnevajú* (2014, v r. 2017 vyšla pod názvom *Veselé liptovské povedačky alebo Na čo sa Liptáci najviac hnevajú*), *Zbojnícke príbehy a povesti* (2015), *Murárske povesti a príbehy* (2015), *Povesti a príbehy karpatských Rusínov* (2020) a *Najstaršie slovanské báje, legendy a povesti* (2023).

Posledných päť titulov zostavil v spoluautorstve s dlhoročným priateľom a básnikom **Petrom Mišákom**, rodákom z Ružomberka, ale žijúcim v Martine. Väčšinu diel vydalo Vydavateľstvo MS v Martine. Zatiaľ najúspešnejšia publikácia *Rozprávky spod slovanskej lipy* bola vyhlásená za jednu z najkrajších kníh Slovenska za rok 2013 a dočkala sa aj druhého vydania. Peter Mišák si vo svojej zdravoti zaspomínal na prvé stretnutie s jubilantom a na spoluprácu so Slovenskými národnými novinami (SNN). Peter Vrlík začal v tomto periodiku publikovať v r. 1993. Za vyše tridsaťročnej spolupráce mu SNN uverejnili viac ako 150 článkov.

Peter Mišák ako člen predstavenstva Spolku slovenských spisovateľov (SSS) prečítal a odovzdal zdravicu, podpísanú jej predsedom a šéfredaktorom časopisu SSS Borisom Brendzom, Petrovi Vrlíkovi.

Povesti, rozprávky a príbehy z pera oslávenca zhodnotil literárny historik **Peter Cabada** týmito slovami:

Primátor Liptovského Mikuláša Ján Blicháč odovzdáva Cenu mesta Petrovi Vrlíkovi, 1. 12. 2023 (www.mikulas.sk)

„*Záhadné bytosti v Petových knihách (povestiach) harmonicky spájajú staré s novým, pričom ide o funkčnú kombináciu, ktorá archaické nonšalantnou formou sprístupňuje a otvára dnešnému čitateľovi. Tajomstvo je totiž večne spojené so zrodom, s príbehom, priebehom, behom aj koncom existencie všetkého. V akejkoľvek svojej podobe – od nevídaných javov i zverov cez strašidelné bytosti až po zvláštnych ľudí – prestupujú náš, a ak chceme, aj iné svety. Jánošíkovská tradícia v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska. Vnímam to ako mimoriadnu udalosť v čase, keď registrujeme nebezpečné až zákerné globalizačné tendencie, smerujúce k likvidácii národných identít v oblasti kultúry. Ukazuje sa, že ak chceme plnohodnotne zažiť niečo autenticky národné, musíme ísť jednoznačne do histórie. Práve v tejto ideovej rovine vzniká vhodný priestor na nové zadefinovanie významu opodstatnenosti národných kultúr s ich bohatými prejavmi a žánrovými prienkami – vydávanie povestí z toho nevynímajúc...“¹*

S pozdravnými príhovormi vystúpili aj Ferdinand Chovanec, predseda Miestneho odboru Matice slovenskej (MO MS) v Liptovskom Mikuláši, riaditeľka Liptovského kultúrneho strediska LKS Miroslava Palanová, predseda Oblastného výboru SZPB generálporučík Marián Ač, Lubomír Scherhauser,

predseda OZ Návraty k pokladom a mnoho ďalších gratulantov z verejného a kultúrneho života. **Cena primátora mesta Liptovský Mikuláš** za dlhoročnú činnosť v oblasti kultúry a za šírenie osvetu a dobrého mena mesta Liptovský Mikuláš bola v r. 2018 udelená Petrovi Vrlíkovi. Primátor mesta Liptovský Mikuláš Ing. Ján Blcháč, PhD., ju 1. decembra 2023 odovzdal do rúk Petrovi Vrlíkovi pri príležitosti jeho 60. narodenín.

Jubilant Peter Vrlík často hovorí: „*V prvom rade som Okoličan, to je moja rodná dedina, v druhom rade Liptákom, to je môj rodný kraj, v treťom rade Slovákom, to je moja rodná vlasť, a v štvrtom a poslednom rade som Slovanom, lebo som hrdý na to, že som členom veľkej slovanskej rodiny, ktorá dala svetu mnoho významných osobností.*“²

V r. 2014 Liptovská knižnica Gašpara Fejérpatykyho-Belopotockého v Liptovskom Mikuláši vydala

pri príležitosti životného jubilea Petra Vrlíka výberovú personálnu bibliografiu (Salajová a Michníková 2014) v edícii *Regionálna bibliografia*, zv. 65. Personálna bibliografia na 150 stranách obsahuje 382 bibliografických záznamov o knihách, scenároch, recenziách a článkoch o autorovi. Nechýba menný, názvový a predmetový register spolu s bohatou obrazovou prílohou. Okrem iného obsahuje súpis rôznych ocenení, ktoré Peter Vrlík získal v literárnych súťažiach (*Cena slovenského učeného tovaríštvu v Trnave* v r. 1990, *Cena Jánošíkov poklad* za rozvoj regionálnej literatúry v r. 2013 a I. miesto v regionálnej súťaži *Knihá Turca* 2013).

Listujúc uvedenú bibliografiu, si ešte viac uvedomujeme o akého dobrého človeka, ktorý sa rozhodol toto dobro šíriť i písaným slovom, ide. Tak teda, Peter Vrlík živio a mnoga leta! Veľa tvorivých síl, tešiac sa na doplnenie a vydanie personálnej bibliografie pri príležitosti Tvojich 70. narodenín!

POZNÁMKY

¹ Prepis zvukového záznamu zo dňa 26. 2. 2024.

² Osobný rozhovor s Petrom Vrlíkom zo dňa 26. 2. 2024 v Liptovskom Mikuláši.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

SALAJOVÁ, Ivona a Marcela MICHNÍKOVÁ. 2014. *Peter Vrlík: výberová personálna bibliografia pri príležitosti 50. výročia narodenia*. Liptovský Mikuláš: Liptovská knižnica G. F. Belopotockého.